

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ ТА СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної
філології

_____ Г.Ф. Морошкіна
(підпис)

«_____» _____ 2023

**ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (АНТИЧНА)
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 035 «Філологія»

спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»

освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

Укладач: Кравченко Я.П., кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри німецької філології, перекладу та світової літератури

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри німецької філології,
перекладу та світової літератури

Протокол № 5 від “16” лютого 2023 р.
Завідувач кафедри німецької філології і
перекладу С.Ю. Вапіров

Ухвалено науково-методичною радою
факультету іноземної філології

Протокол № 6 від “16” лютого 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету іноземної філології

(підпис) О.А. Каніболоцька
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Кількість кредитів – 2	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 035 Філологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Спеціалізація		2 -й	2-й
035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»		Лекції	
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)	Змістових модулів – 4	16 год.	6 год.
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: бакалавр	Кількість поточних контрольних заходів – 12	16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури (антична)» є формування у студентів комплексного уявлення про основні соціокультурні та естетичні особливості історико-літературного процесу Давньої Греції та Давнього Риму.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами історико-культурних і світоглядних особливостей античної доби;
- усвідомлення специфіки словесної творчості архаїчного і класичного періодів розвитку культури Давньої Греції і Давнього Риму;
- засвоєння алгоритмів інтерпретації елементів ритуальної-магічної і релігійно-міфологічної образності в творах античності, зокрема в епічному і драматичному родах літератури;
- засвоєння сюжетно-образних, композиційних і стильових особливостей античної літератури;

- формування вміння студентів аналізувати не лише художній текст епохи античності, але й наукові концепції;
- оволодіння методичними прийомами аналізу твору, а також методологічними моделями філологічного дослідження;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Програмні компетентності: ЗК 1 здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі історії літератури в процесі навчання, що передбачає застосування наукових теорій та методів літературознавчого аналізу і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;</p>	<p>Методи: Наочні методи (схеми, моделі). Словесні методи (презентації, пояснення, робота з підручником). Практичні методи (творчі завдання, розробка проєктів, інтелектуальних карт, тематичних презентацій, публічна декламація, написання есе, створення коміксів, сіквелів, приквелів за мотивами творів, що вивчаються, елементи драматизації. Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, робота у групах над розв'язанням практичних завдань). Проблемно-пошукові методи (репродуктивні). Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія).</p>
<p>ЗК 2 здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності;</p>	<p>Дискусії за визначеною тематикою, публічний захист індивідуальних і групових робіт, виконання самостійних завдань, індивідуальних науково-дослідних проєктів.</p>

ЗК 3 здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості;	Логічні методи – створення проблемних ситуацій. Методи формування пізнавального інтересу – навчальна дискусія, моделювання проблемних ситуацій, деконструкція, осучаснення матеріалу, що вивчається, ілюстрування, театралізація.
ЗК 4 здатність до розв’язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань протягом здійснення професійної діяльності;	Створення проблемних ситуацій, навчальні дискусії, моделювання проблемних ситуацій.
ЗК 5 здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;	Реферування наукових джерел, укладання тез, складання плану.
ЗК 6 здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців;	Дискусії на задану тему, публічна презентація і захист власних інтерпретації твору, що вивчається.
ЗК 7 здатність працювати в команді та автономно;	Виконання і публічний захист групових і індивідуальних проєктів
ЗК 8 здатність опрацьовувати фахову літературу у галузі літературознавства, історії й теорії літератури українською і іноземними мовами;	Реферування наукових джерел з визначеної тематики, укладання тез, складання плану.
ЗК 9 здатність до набуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень у царині літературознавства, історії й теорії літератури;	Виконання завдань аналітичного та інтепретаційного характеру, опрацювання наукових джерел за темою, підготовка індивідуальних доповідей за темою семінару.
ЗК 10 здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	Логічні методи – індуктивні, дедуктивні.
ЗК 11 здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;	Виконання практичних завдань під час семінару, атестаційних контрольних робіт.
ЗК 12 здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної	Створення проблемних ситуацій.

діяльності;	Методи формування пізнавального інтересу – навчальна дискусія, моделювання проблемних ситуацій,
ЗК 13 здатність до проведення наукових досліджень на належному рівні.	Виконання індивідуального науково-дослідного завдання.
<p>СК 4 розуміння структури філологічної науки (зокрема, науки про літературу) та її теоретичних основ;</p> <p>СК 9 здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації літературних та фольклорних фактів, інтерпретації художнього тексту;</p> <p>СК 13 здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами;</p> <p>СК 14 володіння базовими уявленнями про загальні властивості літератури як мистецтва слова, про закони побудови художнього твору давньої словесності, особливості розуміння природи художнього слова;</p> <p>СК 15 володіння базовими уявленнями про основні тенденції розвитку давньогрецької і давньоримської драми, лірики, епосу;</p> <p>СК 16 володіння системними знаннями про античну літературу як специфічний період розвитку художнього слова, еволюцію жанрових і родових форм;</p> <p>СК 17 здатність здійснювати літературознавчий аналіз художніх текстів античності;</p> <p>СК 18 набуття професійних знань і вмінь у галузі літературознавства;</p> <p>СК розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем історії й теорії літератури як специфічних дисциплін на сучасному етапі їх розвитку, їх зв'язку з іншими компонентами цілісної системи знань.</p> <p>СК здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань у галузі літературознавства та історії античної літератури;</p> <p>СК здатність кваліфіковано й коректно з точки зору літературної теорії застосовувати</p>	<p>Методи контролю і самоконтролю – Усний, письмовий.</p> <p>Контрольні заходи – теоретичне та практичне тестування, написання термінологічних диктантів, виконання самостійних робіт, атестаційних контрольних робіт.</p>

іншомовні компетенції у різних сферах професійної діяльності.	
<p><i>Програмні результати навчання</i></p> <p>РНЗн1 Використовувати спеціалізовані знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.</p> <p>РНЗн2 Розуміти основні закономірності літературного розвитку, ключові методичні та літературознавчі концепції, особливості розвитку окремих галузей філології; стан сучасної літературної освіти та перспективи її розвитку, застосувати знання з історії літератури у відповідності до ситуації, аналізу художніх текстів з точки зору літературознавчих методологій.</p> <p>РНУ-1 Аналізувати напрями і школи в літературознавстві, міжкультурній комунікації, оцінювати їхні історичні надбання і новітні досягнення, характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо).</p> <p>РНУ-2 Аналізувати літературні феномени у їх співвіднесенні з культурно-історичним контекстом;</p> <p>РНУ-3 Аналізувати соціокультурні фактори, які впливали на формування античної літератури;</p> <p>РНУ-4 Характеризувати творчість найвидатніших представників давнього письменства;</p> <p>РНУ-5 Визначати художні особливості творів, що вивчаються, їх місце та значення у світовому літературному процесі;</p> <p>РНУ-6 Володіти основами порівняльно-історичного і типологічного методів літературознавства;</p> <p>РНУ-7 Робити самостійні наукові висновки і захищати свою позицію під час професійної дискусії.</p>	<p>Методи контролю і самоконтролю.</p> <p>Самостійно-пошукові методи (індивідуальна робота, практична робота).</p> <p>Контрольні заходи: захист проєктів, індивідуальне науково-дослідне завдання, екзамен.</p>
РНЗЗ-1 Систематизувати і інтерпретувати історико-літературні факти, аналізувати фактори культурно-історичного розвитку, що	Методи контролю і самоконтролю.

<p>детермінували виникнення різножанрових феноменів, реферувати і анотувати наукові тексти та тексти професійного спрямування, одержувати професійну інформацію з різних типів україномовних і іноземних джерел, а також використовувати її в самостійних наукових дослідженнях.</p> <p>РНЗЗ-2 Застосовувати знання про особливості словесності Давньої Греції і Риму для подальшого формування картини європейського історико-літературного розвитку і вирішення самостійних дослідницьких завдань.</p> <p>РНАіВ-1 Знаходити і використовувати джерела офіційної інформації про актуальні проблеми та тенденції розвитку сучасного літературознавства та особливості вивчення античності.</p> <p>РНАіВ-2 Працювати з бібліотечними фондами, фаховими філологічними виданнями.</p> <p>РНАіВ-3 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.</p> <p>РНАіВ-4 Застосовувати навички роботи з новітніми інтерактивними методами навчання літературі на різних етапах їхнього освоєння.</p> <p>РНАіВ-5 Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність.</p>	<p>Самостійно-пошукові методи (індивідуальна робота, практична робота). Контрольні заходи: захист проєктів, індивідуальне науково-дослідне завдання, екзамен.</p>
---	---

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Історія зарубіжної літератури (антична)» вимагає залучення знань, отриманих студентами в процесі вивчення таких курсів: «Вступ до літературознавства», який є теоретичною базою вивчення історії літератури, «Культурологія», «Релігієзнавство», «Всесвітня історія», що формують уявлення про основні детермінанти культурного розвитку зазначеного періоду, «Історія філософії», що формує розуміння філософської бази літературного процесу вказаного періоду.

3. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1.

Передумови розвитку словесних жанрів в Давній Греції. Генезис епічних пісень.

Тема 1. Основні риси античної літератури

Зміст. Загальні дані про античність: хронологія, географічні межі. Естетична неповторність античної літератури. Антична культура як відправна точка розвитку європейської культури Нового часу, її основоположних поглядів і уявлень. Феномен «грецького дива» (А. Боннар). Значення вивчення античності

у процесі дослідження виникнення і розвитку європейської культури від її першоджерел, та розуміння умов формування основних духовних цінностей європейської культури. Зв'язок з міфом. Публічність. Зв'язок з музикою. Духовні цінності античної літератури. Античний гуманізм та героїзм. Гуманістичний характер творчості античних митців. Сутність ідеалу «калокагатії». Агональність і полемічність як риси грецької культури. Значення філософії як шляху самовизначення людини в античному суспільстві. Піднесення земної краси. Поняття «скульптурності» і тілесності античної культури. Пластичність античної культури. Періодизація античної літератури.

Тема 2. Міф як світоглядно-естетичний феномен. Давньогрецька міфологія.

Зміст. Поняття про міф. Проблема визначення міфу в сучасному гуманітарному дискурсі. Співвідношення міфу і релігії, міфу і наукового пізнання. Міф як спосіб узагальнення уявлень давньої людини про світ, в якому вона живе та про ті сили, які цим світом керують. Характеристика міфологічного мислення. Специфіка міфологічного вимислу. Синкретична єдність суб'єктивного та об'єктивного в міфі. Ознаки міфу як універсальної чуттєвої дійсності. Характеристика міфологічного часу. Соціальна та етіологічна природа міфу. Поняття космогонічного та календарного міфу. Міф в історичному розвитку. Періодизація давньогрецької міфології. Хтонічна міфологія: поняття фетишизм, анімізм, метаморфізм, зооморфізм, фітоморфізм. Людина і природа. Поняття тератоморфізму. Еволюція міфологічного мислення. Перехід від матриархату до патріархату. Олімпійські (героїчні) міфи. Поняття антропоморфізму. Етапи героїзму: етап Геракла, етап Тесея, етап Персея. Міфологія як основа формування мистецтва.

Тема 3. Гомерівський епос

Зміст. Поняття і походження епосу. Ритуальні обрядові форми як основа епічної поезії. Формула епічного стилю: «примат загального над індивідуальним». Поетична техніка епосу. Функції епосу. Техніка виконання епічних пісень. Аеди і рапсоди. Своєрідність епічної фабули і епічного героя. Поняття «епічної етики». Гомерівське питання. Сутність наукових теорій Г. Германа та Ф. Вольфа. Сюжетна основа поем Гомера «Іліада» і «Одіссея». Події троянського циклу міфів. Естетична основа поем і родовий світ. Ідейний зміст поем. Характер співвідношення родової ідеології і індивідуальної волі героїв в поемі. Засоби характеротворення в поемах Гомера. Поняття «епічного двійництва». Поняття антипсихологізму та речовинного зображення психіки. Композиція «Одіссеї». «Одіссея» і обряд ініціації. Особливості епічної оповіді в поемах Гомера. Стиль поем. Пластичність. Ретардація. Ретроспекція. Порівняння. Постійні епітети.

Змістовний модуль № 2

Генезис ліричних жанрів в давньогрецькій словесності

Тема 4. Лірика ранньої класики

Зміст. Виникнення ліричних жанрів. Поява лірики як черговий етап пізнавального процесу людини родової доби. Зміни суспільної і особистої свідомості людини. Руйнація старих, родоплеменних порядків як розпад

належної гармонії. Людина в умовах руйнування колективних ідеалів. Необхідність персонального духовного самовизначення в нових умовах. Історичні зміни VII-VI ст. до н. е. Особливості поетичного Я в Давній Греції. Загальні особливості давньогрецької лірики. Історичні та світоглядні передумови виникнення ліричних жанрів. Специфіка виконання ліричних творів. Ліричний автор як співець, продовжувач пісенної традиції і форма божества. Поняття суб'єкта і об'єкта (світу, який пізнається і людської свідомості) в давньогрецькій ліриці. Особливості версифікації. Жанрові різновиди елегії: героїко-патріотична, філософсько-моралізаторська, любовна. Ямбічна поезія: походження, жанрові ознаки. Особистість і творчість Архілоха. Переосмислення героїчної етики в поезії Архілоха. Утвердження моралі індивідуалізму. Сольна меліка. Політична лірика Алкея. Творча індивідуальність Сапфо. Відкриття любовного почуття у ліриці. Анакреонт і анакреонтика. Жанри хорової меліки. Поезія Піндара.

Тема 5. «Поетика» Арістотеля

Зміст. Значення трактатів Арістотеля в історії античної естетики. Арістотелевське поняття «мімезис» в аспекті: а) предметів наслідування, б) засобів наслідування, в) способів наслідування. Поділ поезії на роди. Складові поетичної мови за Арістотелем. Характер лексичного складу трагедії. Визначення суті трагедії; виділення основних елементів трагедії, в яких здійснюється наслідування; характеристика дії (оповіді, або «міфу») як найбільш важливої з частин трагедії; встановлення чинників, що забезпечують цілісність трагедії. Внутрішня і зовнішня будова трагедії; поради драматургу, що стосуються головних осіб трагедії, принципів створення характерів та ін.; оцінка «думки» і лексичного складу трагедії. Сутність арістотелевого вчення про катарсис.

Тема 6. Дидактичний епос Гесіода «Роботи і дні»

Зміст. Визначення дидактичного епосу. Шляхи виникнення дидактичного епосу. Характер оповіді у дидактичному та героїчному епосі. Гіпотеза про стилістичну залежність Гесіода від гомерівського епосу. «Теогонія» Гесіода як спроба об'єднати в систему міфи про початок світу, походження богів і героїв. Перші божества (Хаос, Гея, Ерос). Хаос породжує Ереб (Морок) і Ніч, а від них виникає Ефір (Світло) і День. Гея породжує Урана (Небо), Гори й Понт (Море). Концепція історії Гесіода. Ціннісний світ людини очима Гесіода. «Каталог жінок», «Теогонія», поема «Еойя» (перелік жінок, що народили дітей від богів). «Роботи і дні» як найзначніший твір Гесіода, дидактична поема. Зворотний бік блискучого гомерівського суспільства. Поема «Роботи і дні»: тема, ідея, композиція. Способи вираження суб'єктивних емоцій. Гесіод як виразник інтересів грецького хліборобства.

Змістовний модуль № 3

Зародження і розвиток драматургічного мистецтва в Давній Греції

Тема 7. Афінівська трагедія.

Зміст. Виникнення трагедії: світоглядні та культурні передумови. Значення елементів культового дійства. Культ Діоніса і поняття оргії: ритуальний характер, соціальне значення, елементи естетичної природи. Екстатичний елемент оргій як ознака сценічного пафосу. Основні наукові гіпотези

походження драми. Значення театральних вистав у Давній Греції. Устрій давньогрецького театру. Есхіл як «батько трагедії». Творчий доробок Есхіла. Естетика Есхілової драми. Трилогія «Орестея»: родова провина і роль богів у творі. Заперечення архаїчних законів родової доби і утвердження нової антропоцентричної моралі в трилогії. Внесок Софокла у розвиток трагедії. Відображення часу і світогляду Софокла у його творчості. Софістика і криза моралі як ознаки нової доби. Гуманістичне переосмислення міфу в трагедії Софокла «Цар Едіп». Мотив трагічного незнання і поняття трагічної іронії в драматургії Софокла. Творчість Евріпіда – початок мистецької драми. Світогляд і естетичні принципи Евріпіда. Новаторства Евріпіда у сфері тематики, характерології, композиції драми. Філософсько-психологічна трагедія Евріпіда «Медея». Характер трансформації міфологічного сюжету і образів.

Тема 8. Давня аттична комедія

Зміст. Виникнення комічних жанрів у давньогрецькій літературі. Значення ритуальних обрядових форм. Сутність фалічного культу і поняття фалічної пісні. Структура давньої комедії, значення хору і акторів. Перші форми комедійного дійства: сицилійська драма. Епіхарм. Софрон. Аристофан: особистість, світогляд, творчі принципи. Тематика комедій Аристофана. Тема війни та миру в комедіях «Мир», «Лісістрата». Філософські та педагогічні ідеї часу у комедії «Хмари». Естетичні переконання Аристофана в комедії «Жаби». Характер зображення Есхіла та Евріпіда. Специфіка аристофанівського гумору. Фарс і травестія як прийоми створення комічного ефекту. Поняття фалічного гумору. Бурлескно-фарсове зображення міфологічних персонажів в комедіях. Засоби побудови комічного характеру. Значення парабаси в розвитку сюжету і вираженні авторських ідей. Специфіка комедійної композиції. Політична сатира Аристофана («Вершники»). Ознаки кризи демократії і занепаду полісу в комедіях Аристофана «Жінки в народних зборах», «Плутос».

Тема 9. Розвиток ліричних жанрів в літературі Давнього Риму

Зміст. Художні новаторства поетів Давнього Риму. Історико-літературне значення поетів-неотериків. Суб'єктивне «Я» як поетична тема в римській ліриці. Основні теми творчості Катула. Ліричний герой та героїня в поезії Катула. Динаміка суб'єктивних емоцій як провідна лірична тема. Елегії, епіграми, описово-сатиричні замальовки Катула. Еволюція світогляду та творчості Горація. Своєрідність оди в творчості Горація. Філософський елемент сатир Горація. Оновлення традицій Луцилія відповідно до нових естетичних вимог. Сфера особистої поведінки як провідна тема сатир Горація. Проблема індивідуального щастя у поезії. Характер осмислення власної долі у «Бесідах» Горація (персональна спрямованість). Новаторство діалогічної форми (друга книга сатир Горація). Тематичне розмаїття творчості Овідія. Іронія як домінанта художнього світобачення («Любовні елегії»). Традиції Катула, Тібула, Проперція в елегіях Овідія. Новаторство стилістичних прийомів і способів відтворення дійсності. Принципи декламаційного стилю в елегіях Овідія. Традиції любовно-міфологічної елегії у циклі «Героїні». Описовість і оповідь як засоби психологізму. Переоцінка моральних категорій доби Августа в поемі «Наука кохання».

Змістовий модуль 4.

Римська література доби Республіки та Імперії.

Тема 10. Комедія раннього римського еллінізму

Зміст. Хронологічні межі доби раннього римського еллінізму. Основні характеристики комедій Плавта: демократична спрямованість, переосмислення сюжетів і «масок» нової комедії, переробка грецьких зразків у бік буфонади і примітивних форм комічної гри. Своєрідність і функції прологів комедій Плавта (подібність до парабаси атичної комедії). «Псевдол» як зразок комедії інтриги. Словесна гра, буфонада та ін. засоби створення комічного ефекту. Комедія «вірш» як зразок вільної композиції. Типові образи комедії «Хвалькуватий воїн». Традиційний мотив комічного двійництва у комедії «Менехми» («Близнюки»). Зміст «зворушливої» комедії Теренція «Свекруха». Особливості стилю та прийомів комічного у творах римських комедіографів. Відсутність комічних образів і буфонади. Комедія інтриги у творчості Теренція («Андріанка», «Форміон»). Гуманне трактування масок. Ідеологічне спрямування комедій Теренція.

Тема 11. Римський епос. Поема Вергілія «Енеїда».

Зміст. Історія створення поеми «Енеїда»: особистісні, політичні, літературні та соціально-культурні передумови. Значення гомерівського зразка. «Енеїда» Вергілія як синтез історії і міфу. Вибір героя і ідеологічне значення міфу про Енея для доби імператора Августа. Характер співвідношення міфу та римської історії в поемі. Втілення ідеалу римської доблесті в характері Енея. Еней як людина історичної місії. Вираження ідеологічних зрушень, пов'язаних із переходом до імперії. Ідея року як сюжетотворчий та характеротворчий центр поеми. Психологізм поеми Вергілія. Концепція часу в поемі «Енеїда». Історія і людина в поемі Вергілія. Гомерівські традиції і особисті новаторства у сфері зображення людини і дійсності. Характер зображення міфологічних персонажів. «Енеїда» як епос нового типу.

Тема 12. Римський дидактичний епос. Поема Лукреція «Про природу речей»

Зміст. Епікурейська філософія як симптом розпаду полісної ідеології у Давньому Римі. Соціокультурні характеристики доби Лукреція. Світогляд Лукреція. Матеріалізм та атомізм. Вплив філософії Епікура. Зміст та структура поеми «Про природу речей». Форма дидактичної поеми як засіб відродження просвітницьких традицій Енія, Парменіда та Емпедокла. Бог та людина у Лукреція. Художній стиль поеми. Пластичність та наочність картини світу в поемі Лукреція. Значення вчення про душу і дух (третя книга). Художнє дослідження кохання та душевних станів людини (книга четверта). Поєднання художнього бачення світу з філософською змістовністю Монументальність, динаміка художніх образів, картини природи, розмаїття мовних засобів.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські/ Практичні /Лабораторні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4	1	4	1	14	20	5	5	10
2	15	8	4	1	4	1	14	20	10	5	15
3	15	8	4	2	4	1	15	20	5	10	15
4	15	8	4	2	4	1	15	20	10	10	20
Усього за змістові модулі	60	32	16	6	16	4			30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30	30	20	20	40
Загалом		90						100			

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Загальна характеристика літератури і культури античності	2	
2	Міф як світоглядно-естетичний феномен.	2	1
3	Людина і світ в давньогрецькому епосі. Поема Гомера «Іліада»	2	1
4	Давньогрецька лірика: способи суб'єктивації людського «Я»	2	1
5	Давньогрецька трагедія: мистецтво пізнання людини	2	1
6	Давня аттична комедія: формування давньогрецької сміхової культури	2	1
7	Шляхи формування літератури Давнього Риму	2	1
8	Загальні тенденції розвитку літератури Давнього Риму доби Імперії	2	
Разом		16	6

6. Теми семінарських занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Світоглядні та естетичні категорії античної культури	2	
2	Давньогрецька міфологія: генезис, періодизація, світоглядна і художня природа	2	
3	«Іліада» Гомера – героїчний епос Давньої Греції	2	1
4	Лірика Давньої Греції: народження індивідуальної поетики	2	1
5	Подолання архаїчної ідеології в трилогії Есхіла «Орестея»	2	1

6	Утвердження антропоцентризму в комедіях Аристофана «Хмари», «Жаби»	2	1
7	Римський епос. Поема Вергілія «Енеїда»	2	
8	Лірика Давнього Риму (Катулл, Горацій, Овідій)	2	
Разом		16	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Термінологічний диктант за теоретичним мінімумом, визначеним темою заняття.	Визначити поняття: матеріально-чуттєвий космологізм, героїзм, калокагатія, пластичність, Космос. міф, міфологічне мислення, синкретизм міфу, хтонізм, фетишизм, анімізм, антропоморфізм, тотемізм, зооморфізм, фітоморфізм, героїзм, алюзія, ремінісценція, міфологізм, міфологема	Відповідність науковому визначенню, зафіксованому в літературознавчих словниках і енциклопедіях.	5
	Написання есе на запропоновану тему	Образи давньогрецької міфології як атрибути масової культури». Зверніться до використання міфологічних імен і назв у рекламі, піснях, назвах торгівельних марок, розважальних закладів та ін.	Відповідність жанровим характеристикам есе: афористичність, образність стилю; використання засобів художньої виразності (символи; метафори; алегоричні і притчові образи). Для передачі власної думки слід: використовувати асоціації; проводити паралелі; добирати аналогії. Есе буде цікавим, якщо в ньому будуть присутні: непередбачувані (парадоксальні) висновки; несподівані повороти; цікаві зчеплення.	4
	Підсумковий тест за темами модулю 1.	Питання за темами 1-3	Тестові питання оцінюються – правильно \ неправильно. Кількість питань – 12. Правильна відповідь оцінюється 0,5 балла.	6
Усього за ЗМ 1 контр. Заходів	3			15

2	<p>Термінологічний диктант за теоретичним мінімумом, визначеним темами 4-5</p> <p>Підготовка групової презентації творчості давньогрецького поета-лірика</p> <p>Підсумковий тест за змістом ЗМ 2</p>	<p>Визначити поняття: героїчний епос, епічна фабула, епічний герой, епічний час, гекзаметр, ретроспекція, пластичність епосу, антипсихологізм епосу</p> <p>Визначити поняття: лірика, монодична меліка, хорова меліка, елегія, ямб, алкеєва строфа, сапфічна строфа, епітілама, пеан, дифірамб, анакреонтика.</p> <p>Групова презентація передбачає звернення до біографії поета, встановлення особливостей світогляду, зумовлених епохою. На прикладі поезій слід проілюструвати формування нової етики індивідуалізму. Звернути увагу на трансформацію і переосмислення традиційних мотивів – військового обов'язку, воїнської честі, зброї та ін.</p> <p>Питання за змістом тем 3-5</p>	<p>Відповідність наданих визначень науковим дефініціям, зафіксованим в літературознавчих словниках і енциклопедіях.</p> <p>Оцінюється за критеріями: глибина і своєрідність відкриття своєрідності поетичної манери митця, вміння виділяти головні мотиви лірики, індивідуальна участь в груповому проєкті.</p> <p>Тестові питання оцінюються – правильно \ неправильно. Кількість питань – 12. Правильна відповідь оцінюється 0,5 балла.</p>	<p>4</p> <p>5</p> <p>6</p>
Усього за ЗМ 2 контр. Заходів	3			15
3	Термінологічний диктант за теоретичним мінімумом, визначеним темою заняття.	<p>Визначити поняття: трагедія, міф, культ, оргія, ритуал, архаїчний закон, аполлонічне, діонісійське, парод, стасім, епісодій, корифей, протагоніст, трагічна колізія, трагічна іронія.</p> <p>комедія, Діонісії, фалічні пісні, фарс, травестія, комос, корифей, пролог, парод, ода, антода, епісодій, парабаса, агон, епірема, антиепірема, ексод, антропоцентризм.</p>	Відповідність наданих визначень науковим дефініціям, зафіксованим в літературознавчих словниках і енциклопедіях.	5

	Виконання самостійної роботи	Тема самостійної роботи: «Засоби створення атмосфери психологічного напруження в трилогії Есхіла «Орестея».	Відповідність критеріям оцінки літературознавчого дослідження: науковий стиль, логічність аргументації, залучення тексту твору до аналізу.	4
	Тестування за змістом тем ЗМ 3	Питання за змістом тем 5-7		6
Усього за ЗМ 3 контр заходів	3			15
4	Термінологічний диктант за теоретичним мінімумом, визначеним темою заняття.	Римський класицизм, елегія, ода, сатира, неотерики, гурток мецената	Відповідність наданих визначень науковим дефініціям, зафіксованим в літературознавчих словниках і енциклопедіях.	4
	Підготовка групової презентації творчості давньоримського поета-лірика	Групова презентація передбачає звернення до біографії поета, встановлення особливостей світогляду, зумовлених епохою. На прикладі поезій слід проілюструвати основні теми і мотиви лірики. Звернути увагу на трансформацію і переосмислення традиційних грецьких мотивів в ліриці Риму.	Оцінюється за критеріями: глибина і своєрідність відкриття своєрідності поетичної манери митця, вміння виділяти головні мотиви лірики, індивідуальна участь в груповому проєкті.	5
	Підсумковий тест за змістом ЗМ 4			6
Усього за ЗМ 4 контр заходів	3			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання	Усна частина відповіді на заліку передбачає розгорнуту обґрунтовану відповідь на два питання – з історії літератури Давньої Греції і Давнього Риму із залученням вивчених аспектів античної історії, культури, філософії.	Залік проводиться в усній формі при очній формі навчання. Залік складається із відповіді на два поставлених питання.	20
	Індивідуальне науково-дослідне завдання	Обрати прозовий твір західноєвропейської літератури другої половини ХХ-ХХІ ст. про епоху античності. Проаналізувати обраний твір за планом: 1. Короткі дані про автора. 2. Жанровий різновид твору. Значення свосередних жанрових елементів в розвитку сюжету. 3. Інтерпретація назви. 4. Історична правда і художній вимисел. 5. Засоби створення характерів (форми психологізму). 6. Значення античних мотивів для сучасного читача. Обсяг виконаного завдання 6-8 друкованих сторінок.	ІНДЗ оцінюється за такими критеріями: самостійність виконання; логічність і послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання); обґрунтованість висновків; використання довідкової літератури; якість оформлення.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кравченко Я.П. Історія зарубіжної літератури (антична): навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм: «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)»; спеціальності «Переклад» освітньо-професійних програм: «Переклад (англійський)», «Переклад (німецький), «Переклад (французький)». Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 121 с.
2. Козлик І. Антична література. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 180 с.

3. Белаш Г. О. Історія античної літератури : навч.-метод. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 236 с.
4. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література: від античності до початку ХІХ сторіччя: історико-естетичний нарис : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : КМ Академія, 2021. 355 с.
5. Пащенко В.І. Антична література. Київ : Либідь, 2020. 718 с.

Додаткова:

1. Ковбасенко Ю.І. Антична література : підручник для студентів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15676/>
2. Гальчук О. Антична література: Навчальний посібник для студентів заочної форми навчання. Київ : Вид-во Київського славістичного університету, 2008. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5959/1/O_Halchuk_NP_2008_GI.pdf
3. Клековкін О. Античний театр: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів мистецтв і культури. Київ : Київський Національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого, видавництво «АртЕк», 2017. 320 с.
4. Галич О.А., Дмитренко В.І., Фоменко В.Г. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Луганськ : Янтар, 2013. 228 с.
5. Фоміна Г.В., Нямцу А.Є. Міф і легенда у загальнокультурному просторі. Чернівці : Рута, 2019. 239 с.

Інформаційні джерела:

1. Антична література. Підручники для студентів онлайн [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://stud.com.ua/13621/kulturologiya/antichna_literatura
2. Античність. Антична література. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://narodna-osvita.com.ua/4466-antichnst-antichna-literatura.html>
3. Білецький О.І. Античні літератури [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.ae-lib.org.ua/texts/biletsky_antique_literatures
4. Помазан І. Антична спадщина у сучасній літературі [Video]. YouTube. Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=GNEAYo_kXo0
5. Шалагінов Б. Грецький міф: від кривавої жертви до свята краси [Video]. YouTube. Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=X64_cKKCLbE
6. Михайлін В. Трагедії Есхіла [Video]. YouTube. Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=aBiLiRYf4TI>
7. Левко О. Давньогрецький театр як іпостась античного полісу. [Video]. YouTube. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=y_EvcFqbSTA
8. Алейніков І.А. Давньоримська література [Video]. YouTube. Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=clqn-PzfDIw>